

Õppeaine nimetus

PÄRIMUSMUUSIKA LUGU

Eesmärgid

Anda teadmisi eesti pärimuskultuurist ja -muusikast, naaberrahvaste pärimusmuusikast ning muusika ajalooliste protsesside seotusest pärimusmuusikaga. Aine toetab erialapilli õpinguid.

II TASE / 3. aasta - RAHVALAUL JA RAHVAKALENDER

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõtutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- maarahva kalender ja kalendritähtpäevad
- muud tavandisündmused
- tavandikombestik
- kombestikku kuuluvad laulud, mängud ja pillilood

3. Mõisted

maarahva kalender, tähtsamate tähtpäevade nimed ja kombestik (näiteks: mihklipäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, küünlapäev, vastlad, lihavõtted, jüripäev, jaanipäev), regilaul, riimiline laul, rahvapärane koraaliviis, laulumäng, ringmängulaul, tants

4. Nõuded

Õpilane oskab peast vähemalt üht iga tähtsama maarahva kombestikku kuuluvat laulu või lugu

5. Lisategevused

Soovitav on osaleda väljaspool õppetööd toimuvatel kalendritähtpäevade üritustel. Programm võiks järgida reaalselt aasta käiku, suvised tähtpäevad võib liita õppeaasta algusesse või lõppu. Küllastada pärimuskultuuri sündmusi ja kontserte.

II TASE / 4. aasta - PÄRIMUSPILLID JA PÄRIMUSTANTSUD

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõtutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- eesti pärimuspillid, üldiselt nende ehitus ja ajalugu
- eesti pärimuslik pillimuusika
- eesti pärimustantsud ja nende põhiliigid, seotus pillide ajalooga
- üldiselt eesti kultuuris kasutatavad pillid, nende ehitus ja ajalugu seostatuna kultuuri ja eesti pärimuspillide ajalooga
- eesti kultuuriloo üldisem käsitlus

3. Mõisted

pärimuspill, pillide (ka rahvalikud) nimed, pillide ehitusdetailid, pillide liigitus (löök-, keel-, puhkpillid), pillimuusika liigitus vastavalt funktsioonile (kutsed, improvisatsioonid, tants, programmilised lood, lauluviisid, saade), tantsud (põhilised liigid labajalg, polka, reinlender ja valss), muud levinumad pillid (akordion, kitarr, klahvpillid jm), nende ehitus ja ajalugu, olulisemad eesti kultuurinähtused erinevatel ajalooajalooperioodidel (ajalooline aeg, pärisorjus, ärkamisaeg, iseseisvus, nõukogude aeg, kaasaeg)

4. Nõuded

Õpilane:

- tunneb kuulmise ja välimuse järgi peamisi eesti pärimuslikke pille: kandle, torupill, viled, sarved, hiiu kannel, viiul, lõõtsad ja muid pille: akordion, kitarr, puhkpillid, harmoonium jne.
- tunneb põhilisemaid eesti pärimustantse (labajalg, polka, reinlender)

5. Lisategevused

- tantsuklubide ja muude pärimustantsu ürituste külastamine
- pilli- ja muusikamuuseumide, ajaloo ja koduloo muuseumide külastamine

III TASE / 5. aasta - NAABERRAHVASTE MUUSIKA

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited 99 toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõttasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- tähtsamad laulu- ja pillimuusika liigid ning tantsud järgnevalt nimetatud rahvastelt, nende sidemed ja mõjud eesti pärimusmuusikaga:
lähinaabrite pärimusmuusika: Läti, Leedu, Vene, Soome, Rootsi, Norra
meie kultuuriruumi mõjutanud Saksa pärimusmuusika
-ülevaatlilikult soome-ugri hõimurahvaste pärimusmuusika
- teiste tuntumate kultuuripiirkondade muusika, nagu keldi, ameerika (näiteks: inglise, prantsuse ja afro mõjud)
- võimaluse korral "muusikaekskursioonid" kaugematesse kultuuridesse (nagu Aafrika, indiaani, Aasia jne)

3. Mõisted

- valikuliselt pärimuspillide nimetusi (näiteks: kandle sugulaspillide nimetused, jm.)
- laulu ja tantsude nimetusi

4. Nõuded

Õpilane tunneb ära meie lähinaabrite ja muude oluliste kultuuripiirkondade pärimusliku muusika eredamaid näiteid

5. Lisategevused

Võimaluse korral tunnis käsitletavale teemale vastavate kontsertide ja õpitubade külastamine.

III TASE / 6. aasta - UUS PÄRIMUSMUUSIKA

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõttutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- pärimusmuusika areng 20. saj II poolel
- pärimusmuusika vastastikused mõjud jazz-, pop- ja rockmuusikaga Eestis
- pärimusmuusikale toetuv uuslooming
- maailmamuusika ja selle mõjud Eestis
- pärimusmuusika kasutamine eesti professionaalses kunstmuusikas
- ülevaatliselt eesti süvamuusika ajalugu

3. Mõisted

- seadmine, teema, varieerimine, improviseerimine
- eri muusikakultuuride olulisemad mõisted

4. Nõuded

Õpilane mõistab autentse pärimusmuusika ja seatud muusika erinevuse tunnuseid, tunneb mõningaid eesti muusikakultuuri tähtsamaid teoseid

5. Lisategevused

Osalemine mõnel eesti muusika sündmusel, pärimusmuusika kõrval ka muude muusikakultuuride kontserdil, kuuldu arutelu õpetajaga.

III TASE / 7. aasta - EUROOPA SÜVAMUUSIKA AJALUGU

1. Üldiseloostus

Õppetöö toimub loengulises vormis. Teadmised ja muusikalised näited toetavad erialapilli programmis käsitlevaid teemasid ja peavad vastama õpilase vastuvõttutasemele. Soovitav on vastavalt võimalustele esitada näited elavas esituses õpetaja, külalisesinejate ja õpilaste poolt. Oluline on koostöö eriala ja ansambli õpetajaga. Tähtis on käsitleda ka lisategevuste teemasid (kontserdikülastused, õpitoad, tantsuklubid jm.) ja seostada neid taustmaterjaliga.

2. Programm

- põhilisemate ajalooliste stiilide tunnused ja tähtsamad esindajad ning olulisemad teosed - seotus eesti süvamuusika ajalooga
- süvamuusika seotus pärimusmuusikaga

3. Mõisted

Peamised süvamuusika stiilid, nende vormide nimed ja neid esindavad heliloojad (vt. ka Nõuded)

4. Nõuded

- tunda mõisteid ja nähtusi: vaimulik muusika, ilmalik muusika, gregooriuse laul, polüfoonia, fuuga, süit, sümfoonia, sonaat, teema variatsioonidega, poeem, kammermuusika, orkestrimuusika, ooper, ballett

6. Lisategevused

süvamuusika kontsertide külastamine, kuuldu arutelu õpetajaga

PÄRIMUSMUUSIKAALASE KIRJANDUSE LOETELU

Kirjandus:

Ariste, E. - Lokulaud. Eesti Rahva Muuseumi Aastaraamat 8/1932. Tartu 1934

Arro, E. - Eesti kannel. Eesti Muusika Kuukiri 1929:1

Barber, N.; Mure, M. – Muusikamaailm. Tallinn : Avita, [2000] [sisald.noot + CD]

Esko, A. - Mees "Weltmeisteriga" [: Akordionist Arnold Kask 60]. Kultuur ja Elu 1982:6

Esler, P. - Riidaja mehel on juubel [: Torupillimängija Johannes Taul 60]. Kultuur ja Elu 1982:7

Hiiemäe, M. (koost) - Eesti rahvakalender. 2. Tallinn, 1981 - Eesti rahvakalender. 3 Tallinn : Eesti

Hiiemäe, M. (koost) - Eesti rahvakalender. 2. Tallinn, 1981 - Eesti rahvakalender. 3 Tallinn : Eesti Raamat, 1984 (Tallinn : Ühiselu)

- Eesti rahvakalender. 4. Tallinn, 1985

- Eesti rahvakalender. 5. Tallinn, 1991

- Eesti rahvakalender. 6. Tallinn, 1994

- Eesti rahvakalender. 7. Tallinn, 1995

- Eesti rahvakalender. VIII. Tallinn, 1999

Ilus, K. - Torupilli-Jussist ja torupillist [: Juhan Maaker]. Kultuur ja Elu 1961:1

Junts, E. - Aegade side [: Rõude küla pillimeestest ja külakapelist]. Kultuur ja Elu 1984:2

Järg, T. - Rahvaviiside korjamine ja Peeter Süda. Muusikalisi lehekülgi 4. Tallinn, 1987

Kuusk, E. - Cyrillus Kreek viisikogujana Läänemaal. Cyrillus Kreek 100. juubeliürituste koondkava. Tallinn, 1989

Laanepõld, N. - Orelid ja osjapillid, pasunad ja parmupillid. Muusikainstrumente Teatri- ja Muusikamuuseumis. Tallinn, 1972 104

Laugaste, E. (koost / komment) - Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu [1]. Valitud tekste ja pilte. Tallinn, 1963

Laugaste, E. (koost / komment) - Eesti rahvaluuleteaduse ajalugu 2. Valitud tekste ja pilte. Tallinn, 1980

Leichter, K. - Torupill eestlaste lemmikpill. Karl Leichter Valik artikleid. Tallinn, 1982

Leisiö, T. (toim) - Setumaalta Harjumaale. A. O. Väisänen tutkimusmatka Viroom vuonna 1913. Tampere, 1992. [sisald. noote]

Liimets, A.; Rüütel, I (toim.) - Viulipalade muusikaline vorm eesti rahvatraditsioonis; Ars Musicae Popularis [6]. Tallinn, 1988 [sisald. noote]

Loit, E. - Rahvapillid. Tallinn, 2000 Lätt, S. (koost) - Eesti rahvakalender. 1. Tallinn, 1970

Mandel, W. - Kui helises viiul [: Mõntsi kapell]. Kultuur ja Elu 1973:10

Ojamaa, T.; Rüütel, I. (koost ja toim) - Pärimusmuusika muutuvus ühiskonnas. 1. Tartu, 2002

Pappel, K. - Kihnu viiuldajate Mihkel Mäesi ja Theodor Saare mängutehnikast. Rahvaluule ja etnograafia. Noored filoloogias 1987:2. Tallinn, 1987

Pulst, A. - Torupilli Juss ja teised [: Rahvapillimängijad]. Kultuur ja Elu 1973:7; 1973:8; 1973:9

Pulst, A. - ...ja veel teised [: Rahvapillimängijad]. Kultuur ja Elu 1974:1; 1974:2

Põldmäe, R. - Kultuuriloolisi vahelugemisi. Tallinn, 1979

Põldmäe, R. - Rahvaloomingu, eriti rahvatantsu arengust Ida-Harju rannikul. Tartu, 1937

Põldmäe, R.; Tampere, H. - Valimik eesti rahvatantse. Eesti Rahvaluule Arhiivi Toimetused 8. Tartu, 1938 [sisald. noote]

Rahvatantsu uurimine: arhiivid, meetodid, teooriad. Sümpoosium. Viljandi, 1999

Rannap, H. - Mäng ja laul eesti tares. Kultuur ja Elu: 1970:8

Rannap, H. - Külätänav tantsuring, taevaäär on torupill. Kultuur ja Elu: 1972:3

Rannap, H. - Muusika eesti perekonnas ja rahvakoolis. Tallinn, 1972

Raudkats, A. - Eesti rahvatantsud. Tartu: Postimees, 1926 105

Raudkats, A. - Eesti rahvatantsu arenguloost. Kultuur ja Elu 1960:6

Raun, V. - Vanad lõõtspillilood [: Lõõtspillimängija Leonhard Kuusksalu]. Kultuur ja Elu 1973:5

Raun, V. - Pillimehevaim on sisse pandud vägev [: Lõõtspillimeister August Teppo]. Kultuur ja Elu 1975:8

Roode, E. - Kannelpill on kaunis pill. Kultuur ja Elu 1976:4

Roode, E. - Eik Toivi [: Tallinna Muusikakooli kandleõpetaja Eik Toivi 75]. Kultuur ja Elu 1978:11

Rössler, E. - Lagi käeulatuses [: Kandlemängija Erni Kasesalu]. Kultuur ja Elu 1982:10

Rössler, E. - Mantlipärija [: Torupillimängija Ants Taul ja rahvamuusikarühm "Torupill"]. Kultuur ja Elu 1983:4

Rössler, E. - Taimelava [: Rahvamuusikajuht Vello Tikerpalu ja Muhu 8-kl. Kooli rahvamuusikaorkester]. Kultuur ja Elu 1983:10

Rössler, E. - "Pillipuu" ja "Perepill" [: Raidsalude pere- ja suguvõsakaapellid]. Kultuur ja Elu 1984:7

Rüütel, I.; Tampere, H.; Tampere, E. – Eesti rahvalaulu ja pillilugusid II. Teaduslik antoloogia. [Plaadikomplekt]; Tartu, 1974

Rüütel, I. - Uusi andmeid eesti torupillist... ja Rootsi-Eesti kultuurisuhetest XVIII saj. alguses. Teater. Muusika. Kino 1982:3

Rüütel, I. (koost) - The folk music of Estonia. Eesti rahvamuusika antoloogia [Helisalvestis] Riia, 1986

Rüütel, I. (toim) - Pärimusmuusika muutuvast ühiskonnas. 2. Tartu, 2004

Sildoja, K. - Uus vana poogenpill. Muusika nr. 2003:5

Tampere, H.; Tampere, E.; Kõiva, O. - Eesti rahvalaule ja pillilugusid. Teaduslik antoloogia. [Plaadikomplekt] Tallinn 1970

Tampere, H., Tampere, E. Kõiva O. (koost) - Eesti rahvamuusika antoloogia = Anthology of Estonian traditional music [Helisalvestis] Tartu, 2003 [sisald. noote]

Tampere, H.; Aassalu, H. (toim) - Eesti rahvatantsu ajaloo. Eesti NSV Rahvaloomingu Maja. Tallinn, 1962

Tampere, H. - Mõningaid eestlaste etnilise ajaloo küsimusi suulise rahvaloomingu valgusel. Eesti rahva etnilisest ajaloo. Artiklite kogumik. Tallinn, 1956

Tampere, H. - Eesti rahvapillid ja rahvatantsud. Tallinn: Eesti Raamat, 1975. [sisald. noote]

Tampere, H. - Mart Saar kui rahvaviiside koguja. Etnograafiamuuseumi Aastaraamat 29. Tallinn, 1976

Teinbas, T. – Lõõtspillidest, lõõtspillimängust ja – mängijatest. Tallinn1994 [sisald. noote]

Taul, Ants - Eesti torupillist. Torupilli ehitusest ja valmistamisest, torupillimängu traditsioonidest. Heimtali sümpoosioni materjale. Viljandi, 1999

Tedre, Ü.; Tormis, V. - Regilaulik. Tallinn: Eesti Raamat, 1975 [sisald. noote]

Toomi, U. - Valimik eesti rahvatantse. Tallinn,1947 [sisald. noote]

Tootsen, Ü. - Pillipuu [: Raidsalude perekapell]. Kultuur ja Elu 1974:6

Torop, K. - Valimik XX sajandi I poole populaarseid seltskonnatantse. Etnograafia. Meie Repertuaar 1988:3. Tallinn, 1988 [sisald. noote]

Torop, K. - Viron vakka. 105 virolaista kansantanssia. Tampere, 1991

Torop, K. - Endisaegse Virumaa tantsuvõimalused ja tantsud. IdaVirumaa rahvakultuurist. Tallinn, 1992

Torop, K. - Kontratantsud. Tallinn, 1995

Tõnurist, I. - Kannel Vepsamaast Setumaani. Soome-ugri rahvastemuusikapärandist. Tallinn, 1977

Tõnurist, I. - Pillimäng pole naiste näputöö. Kultuur ja Elu 1977:8

Tõnurist, I. - Koosmängust eesti rahvapillimuusikas. Eesti talurahva majanduse ja olme arenguhooni 19. ja 20. sajandil. Tallinn, 1979

Tõnurist, I. - Hüüa, pilli, laula, pilli! Emakeele lätteil 3. Kogumik VEKSA kolmanda kultuuriseminari materjale. Tallinn, 1982

Tõnurist, I. - Eesti külamuusikud sajandivahetusel. Eesti külaelu arengujooni. Tallinn, 1985

Tõnurist, I. - Mida teati Peterburis eesti kandlest. Rahvasuust kirjapanekuni. Uurimusi rahvaluule proosaloomingust ja kogumisloost. Tallinn, 1985

Tõnurist, I. - Eesti ja Pihkvamaa etnomuusikalised suhted. Lähedalt ja kaugelt. Emakeele Seltsi Aastaraamat 31.1985. Tallinn, 1987

Tõnurist, I. - Harjumaa rahvapillid. Harju kärjad. 2.-3. juulil Saue. Tallinn, 1988 107

Tõnurist, Igor - Pillid ja pillimäng Eesti külaelus. Tallinn, 1996

Tõnurist, I. - Torupillimuusika erinevad kõlad. Muusikaleht 1997:6

Tõnurist, I. - Eesti rahvapillimehed Peipsitagusest Siberini. Eesti kultuur vöörsil: Loode-Venemaa ja Siberi asundused. Tartu, 1998

Tõnurist, I. - "Eesti valss" kodumaa tunnusena? Eestlane ja tema maa. Tallinn, 2000

Tõnurist, I. - Harju keskmine? Palun tantsima! Rahvast, luulest ja meretuulest. Harjumaa uurimusi 5. Keila, 2000

Tõnurist, I. - Estonskije narodnõje muzõkalnõje instrumentõ. Talmar & Põhi Kirjastus, 2004 [sisald. noote + CD-plaat]

Veenre, Margus - Meie pillid kõigi rõõmuks. Tallinn, 1999

Viires, A.; Vunder, E. (koost ja toim) - Eesti rahvakultuur. Tallinn, 1998

Viires, A. (toim) - Eesti rahvakultuuri leksikon. Tallinn, 2000

Noodid:

Allikas, T. - Labajala walsid wiulile. Viljandi, 1905

Jürvetson, J. - Eesti walssid wiulile. Kõige ilusamad pillilood, wiuli, sarwe ja torupilli järele ülesse kirjutatud J. Jürvetson. Viljandi, 1910

Karras, P. - Kuuekeelne kannel. Noodikogu. Viljandi 2001

Nurk, A. (toim) - Mängutükke külakapellidele II Tallinn, 1979

Nurk, A. (koost.) - Mängutükke külakapellidele III. Tallinn, 1987

Roode, E.; Tõnurist, I. (koost) - Vanu ja uusi kandlepalu. Tallinn, 1973

Rüütel, I. (toim) - Eesti rahvapillilood I. Meie repertuaar 1989:4

Sildoja, K. - Pärnuma viiuldajad. Esimene. Viljandi 1997 [+ kasett]

Sildoja, K. - Pärnuma viiuldajad. Teine. Viljandi 1998 [+ kasett]

[Torop, K.] Viron vakan sävelmistö. Tampere: Suomalaisen Kansantanssin Ystävät, 1991

Tõnurist, I.; Nurk, A. - Mängutükke külakapellidele 1. Tallinn 1975 Eesti walssid wiulile. Kõige ilusamad pillilood wiuli, sarwe ja torupilli järele üleskirjutatud J. Jürvetson. Viljandi 1910

Vinter, Ü. - Perepill 1. Tallinn 1988

www.rahvakultuur.edu.ee

www.folklore.ee/muusika

www.rahvamuusika.ee